

Перлін Владлен Станіславович,
аспірант Харківського національного
університету в внутрішніх справах

ПЕРІОДИЗАЦІЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ САМОВІЛЬНОГО ПРИСВОЄННЯ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ АБО ЗВАННЯ СЛУЖБОВОЇ ОСОБИ

Ефективність розслідування злочинів, у тому числі самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи, забезпечується насамперед належною його організацією. Для цього слідчий повинен чітко усвідомлювати, які перед ним стоять тактичні завдання на кожному з етапів розслідування, а також які шляхи вирішення доцільно застосовувати в кожному конкретному випадку. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання періодизації такої діяльності. Так, серед учених криміналістів не виникає суперечностей з приводу доцільності розподілу процесу розслідування на певні проміжки. Це пояснюється тим, що кожен з етапів розслідування характеризується відмінними завданнями, умовами розслідування, специфікою криміналістичних прийомів [1, с. 89], процесуальними рішеннями, що приймаються [2, с. 145]. Як вірно підмічає Є. Д. Лук'янчиков, за часовими рамками, об'ємом слідчих дій та оперативно-розшукових заходів кожний з етапів розслідування буде відрізнятися та визначатися, виходячи з індивідуальних особливостей конкретної кримінальної справи [3, с. 109]. Тобто поділ розслідування на етапи з виділенням відповідних типових слідчих ситуацій, стратегічних і тактичних завдань та засобів їх вирішення дозволяє особі, котра провадить досудове розслідування, застосовувати ефективні методи та засоби як з організації й управління розслідуванням, так і до процесу виявлення, обробки та використання доказової інформації [4, с. 4–5].

А от питання стосовно кількості, назви та меж етапів розслідування в науковій літературі не знайшло однозначного вирішення. Зокрема, можна зустріти пропозиції ділити процес розслідування на певні проміжки з урахуванням різних критеріїв: кримінального процесуального, криміналістичного, змішаного. За першим критерієм періодизація відбувається у

відповідності до процесуальних стадій досудового розслідування, за другим – залежно від напрямів досудового розслідування, які в основному обумовлюються тактичними завданнями й типовими слідчими ситуаціями. А от змішаний критерій передбачає виокремлення етапів розслідування одночасно за прийнятими процесуальними рішеннями та напрямками розслідування. На нашу думку, під час виокремлення етапів розслідування самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи варто використовувати змішаний критерій, який враховує обидва чинники – кримінальний процесуальний і криміналістичний.

Щодо кількості та назви етапів розслідування, то в криміналістичній літературі найчастіше зустрічаються пропозиції його поділу на: початковий (первинний), наступний (подальший) або початковий, наступний і заключний (завершальний) етапи. Раніше, коли була стадія порушення кримінальної справи, виділяли ще й особливості такого порушення. З прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) в науковій літературі все частіше зустрічаються думки про доцільність виокремлення такого етапу розслідування злочинів, як відкриття кримінального провадження. Разом із тим, визначаючи найменування етапів, найчастіше використовують вказівку на їх послідовність і місце в структурі досудового розслідування. Проте Є. Д. Лук'янчиков вважає такий підхід недостатнім. На його думку, назва кожного етапу має містити вказівку на його завдання і передбачити процесуальні рішення, котрими починається і завершується кожний з цих етапів [3, с. 111]. Рациональне зерно в такій пропозиції є, однак не завжди вбачається можливим стисло сформулювати вказівку на завдання, яке слід вирішити на кожному з етапів, а тим паче передбачити основні процесуальні рішення, що окреслюють їх межі. Особливо така ситуація ускладнюється тим, що нерідко є альтернативні варіанти стосовно розмежування.

Окрім того, з урахуванням особливостей здійснення досудового розслідування за чинним кримінальним процесуальним законодавством зазнали змін і наукові підходи до визначення меж етапів такого розслідування. Зокрема, В. М. Шевчук виокремлює дві моделі етапізації –

диференційовану та синтезуючу. В першому випадку вчений виділяє початковий і наступний етапи розслідування, а в другому – розслідування не ділиться на самостійні етапи. Така позиція пояснюється критерієм, який було обрано для періодизації досудового розслідування – врахування підстав початку кримінального провадження та процесуальних вимог до строків повідомлення особі про підозру, яку було затримано в порядку ст. ст. 207, 208 КПК України [5, с. 252–253]. В. А. Журавель також підтримав необхідність враховувати наведені вище процесуальні підстави під час періодизації досудового розслідування, але при цьому вони не впливають на кількість виділених етапів. Ці вимоги вказують на альтернативні вихідні ситуації, що визначають межі початкового етапу, характер тактичних завдань [6, с. 143].

Таким чином, з урахуванням вищезазначеного пропонуємо виокремлювати три етапи розслідування самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи: 1) відкриття кримінального провадження, що розпочинається з моменту надходження інформації про факт учинення такого правопорушення та триває до моменту внесення цих відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР); 2) початковий етап розпочинається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР і завершується вирішенням таких основних завдань, як встановлення особи злочинця, з'ясування її причетності до скоєного правопорушення; 3) наступний етап розпочинається після розв'язання всіх завдань на попередньому етапі та завершується закінченням досудового розслідування. Разом з тим, повністю розділяємо думку О. В. Пчеліної з приводу недоцільності виділення в якості самостійного структурного елементу заключного етапу розслідування злочинів, оскільки аналіз і оцінка зібраних доказів, прийнятих процесуальних рішень, повноти проведених заходів тощо повинні здійснюватися не в кінці, а впродовж усього розслідування. Тобто такі дії характерні як для початкового, так і для наступного етапів, а, отже, не потребують виділення в самостійний етап [7, с. 255].

Список використаних джерел

1. Лузгин И. М. Методологические проблемы расследования / Лузгин И. М. – М. : Юрид. лит., 1973. – 216 с.
2. Лифанов Е. Н. Система стадий предварительного расследования и место в ней привлечения в качестве обвиняемого / Е. Н. Лифанов // Проблемы повышения эффективности правового регулирования на современном этапе. – Томск : Томск. ун-т, 1977. – С. 139–145.
3. Лук'янчиков Є. Д. Досудове розслідування та його структура / Є. Д. Лук'янчиков // Вісник Академії адвокатури України. – 2006. – Вип. 7. – С. 107–112.
4. Москаленко Г. В. Етапи розслідування злочинів : криміналістичний аналіз : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Москаленко Ганна Вікторівна. – Одеса, 2013. – 207 с.
5. Шевчук В. М. Тактичні операції у криміналістиці: теоретичні засади формування та практика реалізації : монографія / В. М. Шевчук. – Харків : Апостіль, 2013. 440 с.
6. Журавель В. Проблеми періодизації досудового розслідування / В. Журавель // Вісник Національної академії правових наук України. – 2014. – № 2 (77). – С. 136–144.
7. Пчеліна О. В. Теоретичні основи формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності : монографія / О. В. Пчеліна. – Харків : В справі, 2017. – 524 с.

Плосконос Артем Ігорович, ад'юнкт
Національної академії внутрішніх справ

ОБСТАВИНИ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ ПІД ЧАС ДОПИТУ

Застосування слідчим у процесі професійної діяльності найбільш раціональних засобів та методів розкриття та розслідування злочинів, пов'язане не лише із бездоганним знанням та неухильним дотриманням норм права під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій, але і застосуванням науково-методичних, організаційних, тактичних засад та науково-технічних засобів забезпечення такої діяльності.

Водночас стрімкий розвиток науково-технічного прогресу обумовлює необхідність вдосконалення окремих позицій щодо правового регулювання застосування технічних засобів та